

РОЗДІЛ 1

Три жінки зовсім різного віку схилилися над столом. Якби хто не знав — то й не подумав би, що вони рідні.

— Ну й нахріна він тобі здався? Його ж більше немає, ніж він є. Нормальних мужиків мало? Та й що це за стосунки такі — приїхав, крутнувся в Києві й поїхав. Ви ж навіть не живете разом. Думаєш, у нього мало таких, як ти? Зайди в інтернет і почитай, у кожного другого «бойова дружина» або коханка десь там. Ти ж іще не знаєш, яким він повернеться. А може, у нього буде з головою «того». — Жінка років п'ятдесяти покрутила пальцем біля скроні.

— Я покурити, — повільно підвелася з-за столу найстарша, бабуся.

— Іди, тут усе одно користі з тебе мало.

Христина мовчки різала яйця. Жовток вийшов м'який і липнув до ножа. Вона прикусила нижню губу не так через те, що концентрувалася на приготуванні страви, як щоб заспокоїтись і не визвіритися на маму при святі. «Бойова дружина», — хмикнула подумки, зараз таких слів, здається, навіть не вживають.

— Ото воно в тебе все не так, — зітхнула мама, — не вмєєш ти мужиків обирати. Спершу дитину народила від хтозна-кого, а тепер цей. Він хоч гроші тобі дає?

— Дає, — якомога спокійніше відповіла Христина. — До речі, «хтозна-хто» має прийти Владика привітати.

— Чути нічого не хочу, — мотнула головою жінка. — І ти дозволила?

— Це його син.

— То чого ж він живе не із сином, а зі своєю ку...

Христина жестом примусила її замовкнути, показуючи на дітей у сусідній кімнаті. Мама нахмурилася.

Ця розмова була обом наперед відома до деталей, але обидві раз у раз її повторювали знову.

— А як я маю її називати? — хмикнула старша жінка. — Вона чоловіка із сім'ї забрала.

— Ти ж знаєш, — Христина почала нарізати швидше, — нікого вона не забирала. По-перше, у нас навіть сім'ї не було, по-друге, ми розійшлися за згодою.

— Якби не ця, — глянула в сусідню кімнату, де реготали діти, — ви б одружилися. — Ану киш, — прогнала ногою kota, що прийшов на запах.

Христина зітхнула: за сім років вона так і не змогла переконати маму, що сама не хотіла виходити заміж за Дениса. Відчинила Рябому, коту, двері на балкон, сподіваючись, що він хоч там мамі не заважатиме, але на балконі, спершись ліктями на підвіконня, стояла бабуся.

— Так, а нащо було з ним спати, якщо ти заміж за нього не збиралася? — раптом випалила мама, висипавши у велику миску банку консервованої кукурудзи.

Христина звела брову: це вже було щось нове.

Невже мама нарешті усвідомила, що її дитина виросла й із нею можна говорити на дорослі теми?

— Бо всі з кимось спали, — пересипала нарізані яйця в ту ж велику миску. — Мені було соромно, що я ще дівчина, — зопалу сказала не зовсім правду, але перше, що спало на думку.

Мама аж рота роззявила від несподіванки:

— Тільки чогось ті всі розумні й не принесли в подолі, — дивилася на доньку. — Усі заміж повиходили й живуть собі тепер спокійно.

«Принесли в подолі», — Христина знову хмикнула на відвертий архаїзм. Навіть у часи її юності це вже називалося просто й коротко — «залетіти».

— Бо мені мама замість того, щоби пояснити, як презервативами користуватися, — витиснула поверх яєць і кукурудзи майонез, — розповідала, що треба знайти мужика та вийти заміж до випуску з інституту, бо потім мене ніхто не захоче.

— Ну це вже взагалі, — мотнула головою, розмішуючи великою ложкою салат, — ти думай, що мамі говориш. Ти така не була, це з цим Юрою така стала, — звела брови, аж між ними утворилася глибочення зморшка. — Це він на тебе так погано впливає. Він мені ще тоді, на той Новий рік, коли я вас застала, не сподобався.

Пояснювати, що мама тоді її з Юрою не застала, а просто побачила, як він помагає їй ставити ялинку, Христина теж утомилася. Але в чомусь мама таки мала рацію — з Юрою вона справді стала іншою і часом не впізнавала сама себе.

— Неси на стіл, — дала в руки синові, що забіг у кухню, тарілку з м'ясною нарізкою.

— Та куди ти йому сунеш, — вихопила тарілку її мама, — перекине ж.

— Сваритесья? — зазирнула в кухню старша, уже зовсім сива жінка в елегантній сукні, пошитій по фігурі. — Зрозуміло, нічого нового.

— Христина каже, Денис, батько Владика, сьогодні буде, — закотила очі середня жінка.

— І прошу вас бути з ним увічливими, — без жодної надії на те, що її послухаються, сказала наймолодша.

— Ага, зараз, — скинула брови найстарша, і середня задоволено всміхнулася. — Ти мою думку знаєш — від мужиків одні проблеми.

Христина зітхнула, розуміючи, що легко сьогодні не буде.

Зачинила за собою двері в тісній, але максимально світлій ванній, підняла важіль крана й підставила руки під воду. Повільно, не поспішаючи, витиснула краплину пахучого рідкого мила на долоню і розтерла по шкірі. Мило пахло жасмином, а отже, весною. Христина любила заливати квіти жасмину прозорою епоксидною смолою, щоби потім зробити з них сережки чи підвіску-крапельку. Так вона зупиняла час.

А от зараз їй навпаки хотілося час пришвидшити. Маленька квартира в одній зі старих типових п'ятиповерхівок, що губилися між київськими новобудовами, була Христининим маленьким світом. Її та Владика. На столі в кухні майже завжди були свіжі квіти, які привозила з дачі. Досі бракувало грошей, щоб замінити тут меблі, але затишні дрібниці вона собі дозволити могла. Раніше в цій квартирі жила бабуся, у минулому — спортсменка міжнародного рівня, тому в шафах досі красувалися її кубки й медалі, і сховати їх не можна було. Коли народився Владик, ба-

буся переїхала на дачу, люб'язно залишивши внучці свою квартиру, яку колись отримала за перемогу в міжнародних змаганнях. Але залишила не зовсім, бо мінімум раз на два тижні їй нагально щось було потрібно в захламлених шафах і вона, відмикаючи двері своїм ключем, приходила сюди тоді, коли їй заманеться. Так само робила й мама, бо жила в будинку поруч у квартирі свого чоловіка, Христининого батька, який помер кілька років тому. Але на маму Христина нарікати не мала чого: та допомагала їй із Владиком. Поклавши руку на серце, Христина мусила зізнатися сама собі — якраз без мами вона б навряд чи впоралася.

Але коли в тісній квартирі збираються всі три жінки їхньої родини, затишний Христинин світ перетворюється на в'язницю. Тут вона не має власних речей, не має права голосу, навіть часом здається, що її син — не зовсім її, а спільний. І якщо з тим, щоб ділити Владика, Христина ще сяк-так мириться, то ділити між усіма саму себе вона давно вже не хоче. Саме тому зараз стоїть у зачиненій ванній і значно ретельніше та довше, ніж потрібно, мие руки. Ця звичка в неї з дитинства — якщо треба від когось чи від чогось утекти, можна вдати, що тобі припекло в туалет або йти ось так, як вона робить зараз, мити руки. Довго, аж поки це не почне здаватися непристойним. Довго, аж поки незручної ситуації за дверима ванної не залишиться. Поки про Христину зрештою не забудуть.

— Ти виходиш чи ні? — шарпнула за ручку дверей мама, і Христина втомлено зітхнула.

— Хвилинку, — відповіла й вимкнула воду, підхопивши рукою новий кремовий рушничок, який розпакувала на вмовляння мами «для гостей».

За дверима ванни пахло вже не жасминовим милом, а часником і шпротами, які блищали боками на накладанцях.

— Добре, — мама задоволено кивнула, помітивши новий рушник. — І мило залляй до повного, — прикипіла поглядом до напівпорожнього дозатора.

Христина закотила очі, але сперечатися сил не мала.

— Коли діти мають за стіл сідати? — діставала з шафи пляшки «Живчика». — Тут може не вистачити, — примружилася на одну дволітрову пляшку, що залишалася на полиці. — Може, треба було дитячого шампанського взяти? Іди геть, — відкинула ногою Рябого. — Просила ж я віддати того kota туди, де взяла, хай би твій Юра його із собою назад на службу й забрав.

Мамині уривчасті фрази, що могли стосуватися будьчого навколо й рідко — одна одної, завжди додавали їхній сім'ї хаосу. Христина за мить зметикувала, на що відповідати в першу чергу:

— Усього вистачить. А як не вистачить — піду докуплю, «Сільпо» недалеко.

Мама підтиснула губи, мовляв, звикли сподіватися на все в останній момент.

— Дитячого шампанського не треба, зараз таке на стіл ніхто не ставить.

Відповідь — ті ж підтиснуті губи.

— Діти вже всі є, граються, можемо кликати за стіл хоч зараз.

План був такий: спершу вони всі разом обідають удома, потім Христина викликає таксі (мама закочує очі, бабуся розчаровано хмикає) і їде з Владиком та трьома його друзями в дитячу кімнату. Звідти через три го-

дини дітей розбирають батьки, а вони повертаються додому й досвятковують у тісному «бабському», як каже мама, колі.

І тільки продовження цього плану було привабливим для самої Христини: увечері всі розходяться, бабуся йде ночувати до мами, бо там є для неї окрема кімната, Христина має посуд і в тиші та спокої випиває келих сухого вина та лягає спати. І, так, сьогодні вона навіть дозволить уже семирічному Владикові заснути біля неї, щоби жоден із них двох не почувався самотнім після такого галасливого дня.

— Довго ще? — Зазирнула з балкона бабуся. Від неї пахло їдкими цигарками — навіть із віком не припинила курити міцні.

Колись спортсменка, яка навіть не дивилася в бік шкідливого, після завершення кар'єри наче вирішила надолужити згаяне, тому без цигарки між пальцями побачити її можна було рідко.

— Майже готово, — мама перераховувала накладанці й дітей, щоб усім вистачило їжі...

— Малі голодні, — коротко процідила крізь зуби бабуся. — Надумали собі з дитячою кімнатою, чи як там його, — хмикнула.

— Могли й удома побавитися, — не слухала її мама, — ну, тісно, але комп'ютер є, а цим дітям зараз більше треба?

Христина в розмову не втручалася, бо знала, що це нічого не дасть. У цьому «бабському царстві» ніхто не хотів чути аргументів. Ще підліткою зрозуміла, що краще змовчати, аніж докидати у вогонь хмизу.

Вона любила й маму, і бабусю, але коли ті були за дверима її квартири. Її крихітного світу. Її та Владика.